

LEDARE

BULLETIN nr 2 2024

Under de senaste veckorna har jag fördjupat mig i Narkotikautredningens slutbetänkande, då vi förberett vår förenings remissvar. Betänkandets uppfordrande titel "Vi kan bättre!" och undertiteln "Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus", antyder att dess ambitioner ligger helt i linje med vad Svensk förening för beroendemedicin står för.

Jag hörde dock själv till de som var mycket skeptiska när utredningens direktiv presenterades i början av 2022. Det hade föregåtts av en längre tids debatt kring svensk narkotikapolitik, där inte bara direkt vårdrelaterade frågor diskuterades, utan även de straffrättsliga aspekterna. I synnerhet den svenska kriminaliseringen av narkotikabruk ifrågasattes från flera håll. Det påpekades bland annat att lagstiftningen ännu efter 30 år inte utvärderats på något systematiskt sätt, och att det därför var oklart om den fyllde sina syften och i vilken mån den gav upphov till negativa konsekvenser. Vår förening var en av de många aktörer som argumenterade för att detta borde utredas (se DN Debatt 2020-02-21).

Parallellt med detta pågick flera processer som syftade till att tillgängliggöra naloxon på ett bredare plan. Redan 2017 hade naloxon börjat saluföras som nässpray, men det var fortfarande receptbelagt och fick endast skrivas ut till patienter som själva löpte risk att drabbas av överdos. Till skillnad från många av våra grannländer hade vi därför ingen möjlighet att utrusta anhöriga, eller för den delen poliser, ordningsvakter och socialarbetare, med naloxon. Många av oss hade hoppats att naloxon-frågan skulle lösas snabbt och smidigt redan 2017, men den förhoppningen grusades snart.

När direktiven för Narkotikautredningen offentliggjordes fem år senare var det därför lite av en antiklimax: man skulle alltså än en gång låta utreda situationen med naloxon, och en lösning föreföll avlägsen. Dessutom uteslöt direktiven explicit straffrättsliga frågor från uppdraget. Regeringen ville alltså inte ha några svar om kriminaliseringens effekter, eller utreda möjliga alternativ till den svenska linjen.

När jag nu, ytterligare två år senare, läser Narkotikautredningens slutbetänkande, måste jag delvis omvärdera min tidigare skepsis. Utredaren har verkligen lyckats göra något värdefullt av ett svårt uppdrag, och dessutom på mycket kort tid. Betänkandets 1000 sidor avhandlar en lång rad olika frågor och kan därför verka spretigt, men sammantaget ger det en klar och tankeväckande bild av narkotikasituationen i Sverige. Här finns också en rad konstruktiva förslag på vad som kan göras för att minska narkotikans skadeverkningar. Tillsammans med Samsjuklighetsutredningen utgör betänkandet ett stabilt underlag för viktiga framtidsreformer på vårt område. Nu får vi hoppas att dessa möjligheter tas tillvara inom politiken.

Joar Guterstam
Ordförande